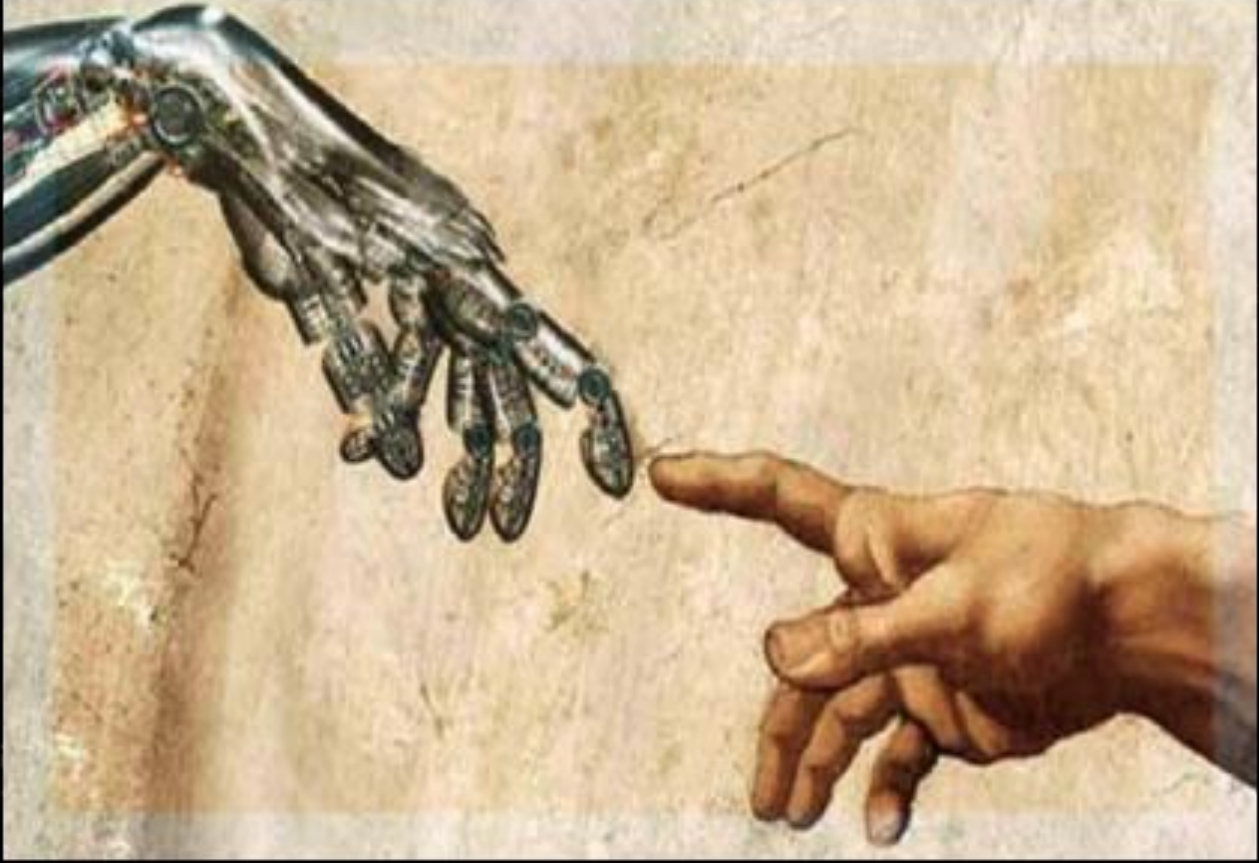

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
EDEBİYAT FAKÜLTESİ
İNGİLİZ DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

XII. AKŞİT GÖKTÜRK'Ü ANMA TOPLANTISI

-EDEBİYATTA VE SANATTA POSTHÜMANİZM-

BİLDİRİ ÖZETLERİ

18 EKİM 2019
İSTANBUL

XII. Akşit Gökürk'ü Anma Toplantısı

Edebiyatta ve Sanatta Posthümanizm

18 Ekim 2019

İ. Ü. Seyyid Hasan Paşa Medresesi, İstanbul

İletişim:

aqat@istanbul.edu.tr

0212440 00 00 (15891 - 15892)

[iuingilizedebiyati](#)

[iuidesanakultur](#)

[iuingilzdili](#)

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

EDEBİYAT FAKÜLTESİ

İNGİLİZ DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

XII. ULUSAL AKŞİT GÖKTÜRK'Ü ANMA TOPLANTISI

-EDEBİYATTA VE SANATTA POSTHUMANİZM-

18 EKİM 2019

İSTANBUL

BİLDİRİ ÖZETLERİ

KURULLAR

DÜZENLEME KURULU

Arpine MIZIKYAN, Düzenleme Kurulu Başkanı, İstanbul Üniversitesi

Esra MELİKOĞLU, İstanbul Üniversitesi

Canan ŞAVKAY, İstanbul Üniversitesi

Yıldız KILIÇ, İstanbul Üniversitesi

Buket AKGÜN, İstanbul Üniversitesi

Ferah İNCESU, İstanbul Üniversitesi

Özlem KARADAĞ, İstanbul Üniversitesi

Ayşegül Deniz TOROSER, İstanbul Üniversitesi

Deniz AYYILDIZ, İstanbul Üniversitesi

Zöhre BAŞ KORKMAZ, İstanbul Üniversitesi

Zehra AYDIN KOÇAK, İstanbul Üniversitesi

BİLİM KURULU

Canan ŞAVKAY, İstanbul Üniversitesi

Arpine MIZIKYAN, İstanbul Üniversitesi

Ferah İNCESU, İstanbul Üniversitesi

Özlem KARADAĞ, İstanbul Üniversitesi

BİLDİRİ ÖZETLERİ

(Bildiri Özetleri Sunum Sırasına Göre Sıralanmıştır)

POSTHÜMANİST BİR YAKLAŞIMLA TABİAT SÜKUNETİNE KAÇIŞTAKİ HUZUR

Zennure KÖSEMAN*

ÖZET

İnsanı evrende tek ve en yüksek değer olarak gören hümanizm aynı zamanda psikolojik derinlik boyutunu güderek ona hoşgörü ile bakmayı amaç edinir. İnsanı geliştirme ve yüceltmeyi temel alan hümanizm daha çok insan merkezliliğini ileri sürerken, modern hayatta posthümanizm hümanizm sonrası yeni bir “değişim anı” olarak adlandırılabilen düşünce akımında insanın beslediği yeni düşünce şeklini vurgular. Artık insan merkezlilik bir yönde doğa merkezci oluştaya yönelmiştir. Hümanizmde insan hakimiyeti artık doğal yaşantının insana huzur vermesiyle tabiatın insanları hakimiyeti alışına dönmüştür. Modern yaşamda savaşlar ve diğer tehlike unsurları insanların yaşantılarını büyük ölçüde etkilerken, doğaya kaçış insanlar için huzur bulma amacıyla başvurulan yollardan biri olmuştur. Bu kaçışta büyük ölçüde modern yaşam içerisinde beslenen şüphecilik unsuru vardır: insanın modernist yaşamda kayboluşa ve belirsizliğe sürüklenmesi modern yaşama karşı şüpheciliği artırmıştır. Bu şüpheciliğin sebep olduğu sonlardan biri, huzur içinde yaşam sürdürebilmek için doğaya kaçış olmuştur. Posthümanist bir yaklaşıma en güzel bir örnek Amerikan Edebiyatında Ernest Hemingway’in yazmış olduğu “Koca Nehir” (BigTwo-HeartedRiver) adlı kısa hikayesi olur. Bu kısa hikayedeNick Adams, savaş sonrası kasabasına döndüğünde kendisini virane bir ortam bekler. Kasabada eski yaşantısının son bulduğunu gören Nick, daha önceden balık avlamaya gittiği nehre geri gitmeye karar verir. Verilen bu karar, onu hayata yeniden döndüren bir karar olmuştur. Ortada aslında doğanın insanlar üzerindeki etkisinin büyüklüğü vardır. Doğaya kaçış, Nick için kendini yeniden bulma anı olmuştur. Tabiatın ona verdiği bir huzuru, modern hayatın veremeyişi posthümanizmde çevrenin insanlara hakim oluşuyla kendini göstermiştir. Sonuç olarak, çevreci etik anlayışının güdülmesi insanları hayata bağlayan değişim anlarından biri olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Posthümanizm, Modern Yaşam, Şüphecilik Dolayı Kaçış, Sükûnet, Doğaya kaçış

* Dr. Öğr. Üyesi, İnönü Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Malatya/Türkiye.

KEDİ, HOROZ, ORTALIKÇI KADIN VE ZEBERCET: ANAYURT OTELİNİN HAYVANLARI

A.Beyza ARTUKARSLAN*

ÖZET

Türk edebiyatının en önemli eserlerinden *Anayurt Oteli*, yazarı Yusuf Atılgan'ın alamet-i farikası olmasıyla da bilinir. Türk okuruna, Zebercet gibi çok tanıdık ama çok özgün bu karakteri kazandıran roman birçok yönüyle insanlık mefhumunu irdelemektedir. Bir insan-hayvan olarak Zebercet'in, diğer bir insan-hayvanla, ortalıkçı kadınla ve insan-olmayan hayvanlar olan, otelin adı unutulmuş kara kedisi ve sahiplerince birbirleriyle dövüştürülen horozlarla ilişkileri post-hümanist ve eko-eleştirel bir yaklaşımla bu bildiride incelenecektir. Sonsuz bir yalnızlığın öznesi olan Zebercet'in etrafındakilere yönelttiği şiddet ve cinsel şiddet, hümanist anlayışın geleneksel öznesiyle örtüşmektedir. Kantçı etiğin, insanlığı yitirmeme, hayvana benzememe çabasının büyüklüğü aslında insanın özne oluşunu yitirmeme çabasıdır. Hümanist geleneğin kendinde hak gördüğü her şeyi uygulaması neticesinde edebiyatımızın bu eşsiz karakteri doğmuştur; Zebercet adeta hayvanlığıyla yüzleşmemiş hümanist insanın bir örneğidir. Çevresinde, kendisi olmayan her şeyi nesne yahut şey olarak görmesi, şiddetini ve cinsi şiddetini onlara yöneltmesi de kendinde bu hakkı bulmasından ileri gelmektedir. Zebercet, parmağını kendine doğrultan bir insanlığın eleştirisi olarak okunursa, içinde bulunduğumuz ekolojik krizin yaratıcısı olan türün, insan-hayvanın neden olabileceği felaket de görünür olacaktır. Organizma ufaklığından, mavi balina büyüklüğüne doğadaki her canlının birer özne ve dünyayı döndüren büyük bir sembiyozun parçaları olarak kabul edilmeleri, hümanist insanın bir tür hayvan olduğunu kabullenmesi ve doğayla ilişkisini bu gerçeğe göre düzenlemesinden geçmektedir. Bu anlamda Zebercet, doğayla kurduğu ilişkiler açısından ele alınarak yeniden okunmalı ve geleneksel hümanizmin ötesine taşınmalıdır.

Anahtar kelimeler: Posthümanizm, Eko-eleştiri, Ekoloji, Hayvan Çalışmaları, Türk Edebiyatı

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Boğaziçi Üniversitesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü.

ANTI-HÜMANİZM BAĞLAMINDA MİHAİL BULGAKOV'UN *KÖPEK KALBI* ADLI ROMANININ İNCELENMESİ

Nergis ÇAĞLAYAN*

ÖZET

Döneminde çok eleştirilen ve defalarca sansüre maruz kalan Mihail Afanasyeviç Bulgakov'un *Köpek Kalbi* romanı çağının mevcut söyleminin dışındaydı. Yazımı 1925'de tamamlanan ancak 1987'ye kadar Sovyet Rusya'da basımı yasaklanan bu romanın yazarı ölümüne dek edebiyat çevresi ve hükümet tarafından pek çok baskıya maruz kaldı. Bulgakov'un edebiyat çevresinden uzak tutulmasının sebebi devrim karşıtı görüşleri ve bu görüşlerini eserlerinde eleştirel ve distopik bir şekilde işlemesiydi. *Köpek Kalbi*'ni farklı yapan unsur kitapta insan bilincinin ve varoluşunun başka bir canlıya yüklenerek insan üzerinde olan ısrarın kırılmasıdır. Bulgakov bu romanda insanın alçaklığını vurgularken insan varoluşunu aşar. Bunu yaparken de Sovyet hükümetinin insani ve adil görünen bürokrasisini eleştirir. Eserde anti-hümanizm birçok şekilde ve değişen durumlarda karşımıza çıkar. *Köpek Kalbi* romanının konusu bir profesör tarafından sokaktan alınıp, hipofiz bezi ve erbezi bir suçluyla değiştirilen ana karakter Şarik'in Sovyet toplumuna katılmasıdır. Bulgakov gerçekliğindeki bu sıra dışı konu kitabı farklı bir yapısal boyut katar ve bizlere anti-hümanist açıdan okuma yapma imkanı verir.

Bu çalışmamda bahsedilen kitabın farklı bölümlerinde gizlenen anti-hümanizmin izlerini aydınlatacağım.

Anahtar Kelimeler: Mihail Afanasyeviç Bulgakov, Köpek Kalbi, Hümanizm, Anti-hümanizm

* Lisans Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi Rus Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı.

OLYMPIA, FRANKENSTEIN'IN YARATIĞI VE DİĞERLERİ: POSTHÜMANİZMİN YAZINSAL KAYNAKLARI

Şebnem SUNAR*

ÖZET

Batı'nın kültür üretiminde makinalar, robotlar ve androidler, çoğu zaman posthümanist söylemle doğrudan ilişkilendirilen yüksek teknolojinin ürünü değildirler. Batı'nın kültür tarihi boyunca bu tür örneklerle karşılaşmak mümkündür. Yahudi mitolojisinin Golem'i, Aydınlanma materyalizminin etkisiyle şekillenen mekanik bebekler ya da satranç oynayan Türk gibi otomatlar, günümüzün posthümanist söylemini önceleyen örnekler olarak karşımıza çıkarlar. Bu örneklerin ortak özelliği, insanın imgesinden hareket edip ona öykünmeleridir. Yine de bunlar, Aydınlanmacı düşüncenin insana bahsettiği en temel özellikten yoksundur: Özne statüsü ve kendi tarihlerinin kahramanı olma arzusu, gücü ya da iradesi, saydığımız figürlere yabancıdır.

Bu örneklerin arkasında, insanı mekaniğin yasalarına göre işleyen bir makineyle eş gören rasyonalist düşünce bulunur. Nitekim posthümanizme kaynaklık eden mekanik dünya imgesinin felsefi temelleri, rasyonalist düşüncenin ataları Descartes ve La Mettrie tarafından atılmıştır. Mekaniğin yasalarını yaşayan bedene uygulayan Descartes ile insanı zembeklerini tek başına kuran bir makineye benzeten La Mettrie, yaşamın özünü mekanik temelde açıklama noktasında birleşirler.

Bununla birlikte 18. yüzyıl düşüncesinin posthümanist söylemine edebiyatta Aydınlanma değil Romantizm kaynaklık eder. Bu çalışma, Aydınlanmacı-mekanik düşünceye Romantik edebiyatın verdiği posthümanist yanıtların izini sürecektir. Freud'un "tekinsiz" okumasıyla da tanıdığımız E.T.A. Hoffmann'ın *Kum Adam*'ındaki (1816) otomat Olympia ya da Mary Shelley'nin *Frankenstein*'indeki (1816) isimsiz yaratık gibi figürler bu kapsamda değerlendirilirler ve Romantizmin yapay insan motifini öne çıkarırlar. Bu dönemin edebiyatında beden bulan otomatlar, golemler, homunculuslar, androidler hep aynı eksen de devinirler ve kimi zaman yaratıcıları insanın kontrolünden çıksalar da, aslında kültürel öncüllerinin kaderini paylaşırlar: Ya yaratıcıları tarafından özne statüsünden yoksun bırakılırlar ya da ters tepen bir insanı iyileştirme çabasının ürünü olarak kötünün/karanlığın tarafında konumlandırılırlar. Her iki durumda da insanın ötekisi olarak kalmaya mahkûm edilirler.

Anahtar Kelimeler: posthümanizm, Aydınlanma, Romantizm, Yapay insan, Edebiyat.

* Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Üniversitesi, Alman Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı.

"WILLA CATHER'IN "KOMŞUM ROSICKY" ADLI ÖYKÜSÜNDE YENİ TARIMCI YAŞAM TARZI"

F. GÜL KOÇSOY*

ÖZET

Amerikalı öykü ve roman yazarı Willa Cather (1873-1947) Romantik ve bölgeci edebiyat sınıflandırmalarına girer ama bu sınırlandırmaları çoğu zaman aşarak evrenseli yakalar. Günümüzde gittikçe taraftar toplayan çevreci akımlar için de ilham kaynağı olan birçok yapıtında, insanı doğadan üstün değil, doğanın içinde ve ona ait bir varlık olarak tanımlar.

Cather'ın 1930 yılında yazdığı "Neighbor Rosicky" adlı öyküsü, şehirde doğup büyüyen, hızlı sanayileşmenin, maddecilik ve modernleşmenin getirdiği sorunların çirkinliği ve yıpratıcılığını görerek kırsal yaşamı seçen bir kahramanı ele alır. Şehir yaşamının insanı başkasının eline bakar duruma düşürdüğünü duyumsayan Anton Rosicky'nin yaşam felsefesi, insanı değil doğayı merkez edinen ve toprağa dayalı yaşam tarzı olan 'Yeni Tarımcı' ilkelerle örtüşür: kendi toprağının efendisi olma, bütüncül zaman kavramı, güçlü bir mekan duyarlılığı, aile ve geçmişe bağlılık ve tüketim toplumu özelliklerini ret gibi. Otuz yaşından sonra çiftçiliği öğrenen Rosicky, yaşamı ve ölümü olduğu gibi kabul eder, elindekilerin keyfini çıkarır, kendine yetenden fazlası için çalışmaz ve çocuklarının da bu yaşam tarzını benimsemesi için gayret gösterir. Evrensel erdemleri vurgulayan kahraman, kibar, misafirperver, yardımsever ve anlayışlıdır; yaşamın ne olduğuna dair bütüncül bir bakış açısını benimsemiş, bu yolda kendini gerçekleştirmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yeni Tarımcılık, Willa Cather, 'Neighbor Rosicky'.

* Dr. Öğr. Üyesi, Fırat Üniversitesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü.

GÜNEŞ SİSTEMİNİN KÜÇÜK İNSANLARI: MAGGIE GEE’NİN IŞIK YILLARI ROMANININ ELEŞTİREL İNSAN-ÖTESİ KURAMIYLA İNCELENMESİ

Betül DEMİR*

ÖZET

1985 tarihli Maggie Gee’nin Işık Yılları romanı bir insan çift ile bu çiftin ilişkilerindeki sorunları anlatı ve odak noktası geçişleri ile anlatmaktadır. İç anlatıcı(lar) ana hikâyenin anlatımını takip ederken, dış anlatıcı da bazen bu kurguyu takip etmekte, fakat bazen de odak noktasını daha geniş açıdan alarak anlatıyı gezegenin dışından diğer gezegenlerle birlikte tasvir ettiği bir görüş açısı ile takip etmektedir. Bu bağlamda, bu bildiride Maggie Gee’nin Işık Yılları romanında insanın diğer canlılardan daha üstün bir varlık olarak ele alındığı geleneksel insancı görüşünün anlatı ve odak noktası geçişleri ile alaşağı edildiği, insanın evren bütününde bir parça olarak tasvir edildiği öne sürülmektedir. Bu minvalde, incelenen metinde eleştirel insan-ötesi kuramının irdelediği “insan her şeyin ölçeğidir” görüşünün irdelendiği öne sürülmüştür. Eleştirel insan-ötesi kuramında, insanın özerk bir birey olarak değil bir yaşam döngüsünün küçük bir parçası olarak tasvir edilmesi önerilmekte ve insanın kendini ikili mantık sistemi içerisindeki üstün taraf olarak bu yaşam döngüsünden ayrı bir şekilde görme eğilimi eleştirilmektedir. Anlatı ve odak noktası geçişlerine atfedilen önemden ve metinde insanın evrendeki sistemler bütününde üstün bir varlık olarak değil, bu sistem içerisindeki küçük bir parça olarak tasvir edilmesinden dolayı, bu bildiri Maggie Gee’nin Işık Yılları romanını eleştirel insan-ötesi kuramı ile anlatı-bilim çerçevesinde incelemeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Maggie Gee, Işık Yılları, Light Years, eleştirel insan-ötesi kuramı, eleştirel posthümanizm, anlatı-bilim

*Öğretim Görevlisi, Başkent Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksek Okulu Akademik İngilizce Birimi.

**CESUR YENİ DÜNYA: HUXLEY'İN TOPLUMSAL İSTİKRAR, BİREYSEL ÖZGÜRLÜK VE
ÖJENİ KAVRAMLARINA BAKIŞININ HOMI BHABHA'NIN AMBIVALENCE KAVRAMI
ÇERÇEVESİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Mehmet Recep TAŞ*

ÖZET

Huxley'in 1932'de yayınlanan *Brave New World* adlı romanı; eleştirmenler, edebiyatçılar ve okuyucular üzerinde yarattığı ikilem ile öne çıkmaktadır. Bazıları, romanı ileride ortaya çıkabilecek olan yönetimsel, bilimsel ve sosyolojik sorunlara karşı topluma uyarıda bulunan distopik bir roman olarak sınıflandırırken, başka bir kesim de sayesinde toplumun içinde bulunduğu tüm sorunlardan kurtulabileceğine inanılan öjenik olgusunu savunan ütopyik bir roman olarak değerlendirmektedir. Ayrıca romanı değerlendiren birçok edebiyat eleştirmeni de, romanın otorite, despotizm, bireysel özgürlük ve toplumun işleyiş mekanizması gibi sosyal olgulara karşı Huxley'in kafa karışıklığının ve kararsızlığının dışı vurumu olduğunu iddia etmektedir. Romanın aynı zamanda okuyucuları toplumsal istikrardan kaynaklanan esenlik (mutluluk) ve bireysel özgürlükte saklı olan özgünlük ve coşku (heyecan) duygusu arasında ikilemde bıraktığı da ileri sürülmektedir. Mevcut makale bu bağlamdan yola çıkarak ve Huxley'in aile yapısı, yaşamı, romanı yazdığı zamanın sosyal ve siyasal dokusu ve Homi Bhabha'nın *ambivalence (duygu karmaşası)* kavramını göz önüne alarak, Huxley'in toplumun nasıl işlemesi gerektiği konusunda duygu karmaşası içinde olduğunu ileri süren iddiaların aksine, Huxley'in kurguladığı ve çıktılarında birinin de öjenik olduğu bilimsel ilerleme sayesinde bütün sosyal, iktisadi, psikolojik ve fizyolojik sorunların üstesinden geldiği hiyerarşik Yeni Dünya-Devleti düzenine daha yakın durduğunu ortaya koymayı amaçlamaktadır. Başka bir deyişle, bu makale Huxley'in; bireylerde içkin (primordial) olan ve şimdiye kadar ne ilahi ne de beşeri sistemlerle kontrol altına alınamamış olan emperyal itkiden (id) kaynaklı toplumsal adaletsizliğin neden olduğu kaos, savaş ve yıkımları mı yoksa bilimin etkin ve yetkinliği ile 'id'in kontrol altına alınıp tüm toplumsal sorunların çözüldüğü bir Yeni Dünya Devleti düzenini mi vurguladığı soruları arasında kararsızlık içinde olmadığını, ikinci seçeneğe daha yakın olduğunu kanıtlamayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Huxley, ambivalence, öjenik, distopya, ütopya, birey, toplum

* Dr Öğr. Üyesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalı.

ARTHUR C. CLARKE'IN ÇOCUKLUĞUN SONU (1953) ROMANINDA İNSAN SONRASI DURUMUN TEMSİLİ

Deniz AYYILDIZ*

ÖZET

Bildiri, İngiliz yazar Arthur C. Clarke'ın *Çocukluğun Sonu* (*Childhood's End*) romanında insanlığın değişim geçirerek "insan sonrası" olarak adlandırılabilir bir duruma geçmesi ve metnin bu durum üzerine ürettiği tartışmalar üzerine yoğunlaşacaktır. Roman, insanlar ile insanlığın gelişerek evrimsel süreçteki bir sonraki aşamaya, insan bedenini tamamen terk ederek kozmik-kollektif bir bilincin parçası haline geldiği aşamaya, geçişi için insanları gözlemlemek ve yardım etmek için dünyaya gelen ve insanlar tarafından "Hükümdarlar" olarak adlandırılan uzaylı bir ırk arasındaki ilişkiyi anlatmaktadır. Roman, "Hükümdarlar'ın" yardımıyla dünyanın sorunlarının nasıl büyük oranda çözüme kavuştuğu ve bunun sonucunda nasıl bir refah toplumu kurulduğunu anlatır. Romanın son kısımlarında dünyada doğan çocukların belirli bir süre sonra nasıl olağanüstü yetenekler sergilemeye başladığı ve fiziksel dünya ile bağlantıları yavaşça koptuğu anlatılır. Fiziksel ve zihinsel anlamda insanlığını terk eden yeni nesil, evrilerek kolektif bir varlığın parçaları haline gelirler. Bildiri, bu değişimin metinde nasıl anlatıldığı ve insanlığın bu insan sonrası duruma geçişinin melankolik tasvirinin nasıl insan merkezci dünyayı kaybetmeye ve değişen dünyaya karşı duyulan tedirginliği ifade ettiğini tartışacaktır.

Anahtar Kelimeler: Arthur C. Clarke, Çocukluğun Sonu, Posthümanizm, Hümanizm, Bilim Kurgu

* Araştırma Görevlisi, İstanbul Üniversitesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı.

“RICHARD K. MORGAN’IN *ALTERED CARBON* ROMANINDA İNSAN BEDENİNİN DİJİTALLEŞMESİ”

Mahinur Gözde KASURKA*

ÖZET

Posthümanizm insan olmanın ‘z’n, insanın ‘sözde’ biricikliğini ve hümanizmin normlarını sorgular. Normatif bedenlerle normatif olmayan bedenler arasındaki düalistik düşünme, insanı evrenin merkezi kabul eden antroposentrik bakış açısını benimseyen Batı ideolojisini belirlemiştir. Kartezyen ideolojiye göre, akıl ve beden birbirinden ayrıdır; akıl rasyonelliği simgelerken; beden aklın isteğine boyun eğmek zorundadır. Posthmanizme göre; insanı ‘en güçlü varlık’ kabul eden Kartezyen bakış açısı posthümanizmin ideal insan öznesini zayıflatmasıyla yanlışlanmıştır. 25. Yüzyılda geçen Richard K. Morgan’ın *Altered Carbon* (2002) romanı insan bilincinin dijital bir boyut kazanmasını konu edinir. Bu alışma, romandaki karakterlerin bilinçlerini yeni bedenlere aktarmasının, bedeni sadece bilicinin dijital ortama aktarılmasını sağlayan basit bir araca dönüştürdüğünü göstermeyi amaçlar. Bu dijital bedenler, insansonrası bedenleri simgeler; ancak tüm karakterlerin hayata başka bir bedende geri dönmek için eşit düzeyde şansı yoktur; sosyal ve ekonomik bağlam karakterlerin yeniden bedenlenmesini belirleyen önemli bir faktördür. Bu alışma, posthmanizmden hareketle insan bedeninin dijitalleşmesinin cinsiyetler ve ırklar arası sınırları aşarak çeşitliliğe olanak sunduğunu göstermeyi amaçlar. Ayrıca bu çalışmada aklın, bedenin dışında canlı kalmasının akıl ve beden arasındaki ilişkinin yeniden kavramsallaştırılmasını mümkün kıldığı savunulmaktadır.

Anahtar kelimeler: Posthümanizm, İnsansonrası bedenler, Dijital beden, Richard K.Morgan *Altered Carbon*

* Doktora ğrencisi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, İngiliz Edebiyatı.

GÜÇ SAVAŞLARINDA CİNSİYETLER ÜSTÜ BİR MESELE: POST-HÜMANİZM VE TRANS-HÜMANİZM

EDMAN, ARIKAN, DAĞ, GÜDÜCÜ*

ÖZET

Copernicus, Darwin ve Freud'un tarihe katkısı olan ortak gerçeklerden bir tanesi, aslında tahmin etmesi kolay bir şeydir: Her birinin çalışma alanı diğerinden farklı olarak Psikoloji, Biyoloji ve Astronomi olmakla birlikte ortak bir algıda buluşarak dünyayı alışıl gelmişin dışında özümsemekteydiler. Bu bilim insanları, toplumların düşüncelerini ve algılarını yönlendiren mitleri yıkarak, evrenin unsurları hakkında kişilerin verdiği açıklamaların pek de makul olmadığını gösterdiler. Yanlış bilinen gerçekleri irdeleyen bilim insanlarından hızlı bir geçişle, yüzyıllardır tarihin tozlu raflarını işgal eden konulardan birine yani kadın ve erkek cinsiyetleri arasındaki ilişki ve bu ilişkinin toplumsal aktörler üzerindeki etkisi. Yer yer psikolojik bir savaşa dönüşen kadın ve erkek arasındaki bu hassas sınırın kontrolü o ya da bu şekilde biyolojik olarak tanımlanabilen iki karşı cinsin mücadelesidir. Cinselliğin biyolojik temelleri olduğu açıktır, başta kadın ve erkek anatomileri birbirinden farklıdır. Üstelik insan ırkının tükenmemesi için biyolojik bir üreme buyruğu da vardır (Giddens, 2012, s. 483). En nihayetinde ister kadın olsun ister erkek olsun antropolojik açıdan insan denen hayvanlar familyasına ait olan bir varlığın iç çekişmesi olarak da nitelendirilebilir.

Şu hâlde, insan olmak bu mücadeleye girebilmek için yeterli olan ilk adımdır. Peki insan nedir? Nasıl tanımlanır? İnsanoğlunun geçirdiği çağlar içinde en uzununu eski taş çağıdır. İnsan bu çağ içinde 'insan' olmuştur. Bilimsel araştırma ve incelemelere göre, primatlar olarak adlandırılan yüksek omurgalıların uzun gelişimi içinde, günümüzden yaklaşık altı milyon yıl önce, insanoğlunun doğrudan ataları olan Australopithecus'lar ortaya çıkmıştır. Daha kurak bir iklime doğru ağır ağır gidiş, onları ağaçlı bozkır yaşamına uymaya ve oradan da iki ayağı üstünde yürümeye zorlamıştır. Bununla varılan kesin dönüşüm iki milyon yıldan fazla bir zaman önce Homo soyunun ortaya çıkışı olmuştur (Emiroğlu, 2006, s. 41).

Hayvanlardan bizi farklı kılan mantık ve duyguların bir kombinasyonu olmamız mı yoksa avcı-toplayıcı toplumlardan, yerleşik düzene geçip, uzay çağına erişen 'üstün' varlıklar oluşumuz mu? Aristoteles *Politika* adlı eserinde insanları ikiye ayırmıştır: Yöneten sahipler ile yönetilen köleler (Aristotle 2000: 36). Günümüze uyarlayarak baktığımızda bu meseleye - her ne kadar kölelik yeni dünya düzeninde farklı şekilleriyle Kamboçya, Vietnam, Uganda gibi ülkelerde devam etse de- gücü elinde tutanlar ve o güce boyun eğenler olarak yorumlamak daha doğrudur.

* Dr. Öğretim Üyesi Timuçin Buğra Edman Düzce Üniversitesi. Prof. Dr. Arda Arıkan Akdeniz Üniversitesi. Dr. Öğretim Görevlisi Ülfet Dağ Konya Selçuk Üniversitesi. Dr. Öğretim Üyesi Burcu Güdücü İstanbul Aydın Üniversitesi.

Kadın erkek ilişkilerinde bu bakış açısı elbette fiziksel, maddi, dini ve birçok farklı parametrenin araya girmesiyle oldukça göreceli bir noktaya gelebilir. Ancak gerçek olan bir şey varsa hepimizin yaratılıştan itibaren farklı özellikle donatılmamız ve bundan dolayı yer yer insanların birbirlerinden üstün oldukları noktaların ortaya çıkmasıdır. Tıp IIA Kasları doğuştan daha gelişmiş olan bir kişi uzun mesafe koşucusu olabileceksen, kasları daha az gelişmiş bir kişinin ötekine bir yarışta geçilmesi dolayısıyla ilk koşucunun doğuştan sahip olduğu avantajın varlığını reddetmek mümkün değildir. Bunun gibi yüzlerce, binlerce örnek verilebilir. Örneğin Atletik performansta, 1925 yılında pek çok kişi en iyi kadın koşucuların bile bir maratonda erkeklerle asla yarışamayacağına inanmaktaydı. Bugün, toplumsal cinsiyet ayrımları büyük ölçüde azalmış ve en hızlı kadın atletler geçen 10 yılın en hızlı erkek atletlerinden hep daha iyi dereceler elde etmişlerdir. Hatta bu noktada, kadınlar ve erkekler arasındaki çoğu farklılık toplumsal olarak oluşturulmuş bir hal almaktadır. Ancak temelde biyolojik farklılıkların yarattığı ayrım olan kadın-erkek cinsiyetlerinin, kendi içlerinde de yukarıda bahsi geçen nedenden dolayı bir güç savaşı içinde olduğunu söylemek pek de yanlış olmayacaktır.

Pek çok insan, biyoloji bir cinsiyeti diğerinden farklı kıldığı için toplumsal cinsiyet ayrımlarına ilişkin doğal bir şeyin var olduğunu düşünmektedir. Ancak toplumsal farklılıkları biyolojik ifadeler içerisinde düşünmemek konusunda dikkatli olmak zorundayız. Örneğin 1848 yılında kadınlar, insanların çoğunun kadınların politikaya yönelik yeterince ilgi veya zekâyâ sahip olmadıklarını sanmalarından dolayı oy kullanmaktan yoksun bırakıldılar. Bu tür tutumların biyolojiyle herhangi bir ilgisi bulunmamaktadır ve o zamanın ve yerin kültürel kalıplarını yansıtmaktadır (Macionis , 2012).

Örneğin yine doğuştan ileri derece miyop gözlere sahip olan bir kişinin pilot olmak istediğinde, gözleri adeta bir kartal gibi keskin olan rakibine yenilmesi ne derece doğuştan gözleri miyop olan kişinin suçu olabilir? Burada elbette bir suçlu aramak ya da suçu yaradılış mitlerine yüklemek de anlamsızdır. En nihayetinde doğanın kendi içerisindeki oluşumda **Darvinci bakış açısıyla** 'en uygun olanın hayatta kalması' artık bir klişe ve bilim sayesinde tamamen değiştirilebilecek bir olgu olabilir. Bugün kol ve bacak gibi uzuvlarını kaybetmiş insanlara robotik kollar takılabilmekte, işitme kaybı yaşayanlara geliştirici çipler uygulanabilmekte ve hatta geliştirilmiş nöron kontrolcülerini sayesinde bu robotik eklentiler beyin tarafından kontrol edilebilmekte veya otonom olmaları sağlanabilmektedir. Tıpkı bir bilimkurgu eserinden fırlamış gibi gözükse de işin özünde insanların doğuştan, hastalık veya kazalardan dolayı sahip oldukları zayıf noktaların bilim yoluyla geliştirilmesi yepyeni bir çağın habercisi olmaktadır. Öyle bir çağ düşünün ki, artık normal insanın 'makineleşmeyen' insandan zayıf görüleceği post-hümanist bir çağ; ya da Trans-hümanist çağ.

Anahtar Kelimeler: Transhümanizm, Post-hümanizm

VE NIETZSCHE ATIN ÜZERİNE KENDİNİ SİPER EDER: POST-HÜMANİZM KAVRAMI ÜZERİNE

Aslinur BAYAL*

ÖZET

Bu çalışmada Bela Tarr filmografisinde yer alan 2011 tarihli Torino Atı filmi post-hümanizm mefhumunun merceğinden incelenecektir. 1990'lı yıllardan bu yana akademide sıkça çalışılan bu mefhumu anlamak için öncelikle, irade ve akılı araçsallaştırarak kendinden olmayanı edilgenleştirip kendi yararına kullanmakta hiçbir sakınca görmeyen, kadın, hayvan ve doğa karşısında kendini kutsal ilan eden bir beyaz adam güzellemesi olan "hümanizm" mefhumu yapı söküme uğratılacaktır. Daha sonra batı düşünce tarihinin en önemli filozoflarından olan ve varoluşçuluk, anarşizm ve postmodernizm gibi mefhumların ortaya çıkmasında, Foucault, Derrida ve Baudrillard gibi düşünce adamlarını derinden etkileyen Nietzsche'nin, Torino tatilinde kırbaçlanan bir ata kendini siper etmesi hikayesinin muğlak sonuna açıklık getirmek üzere Bela Tarr tarafından Nietzsche'ye armağan edilen Torino atı, yine Nietzsche'nin üstün insan, ebedi-dönüş ve güç istenci kavramlarının ışığında, bu kavramların post hümanizm mefhumu ile benzerlik ve farklılıkları da irdelenerek analiz edilecek ve başkahramanı atın yemeyi, içmeyi ve hareket etmeyi reddettiği bu sembolik 6 günün insan oğlunu nasıl gittikçe kıyamete yaklaştırdığı ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Posthümanizm, Nietzsche, Bela Tarr, Sinema, Torino Atı

* Öğretim Görevlisi, Yeni Yüzyıl Üniversitesi.

İNSAN HAKLARI EVRENSEL BEYANNAMESİ'NİN YAPIBOZUMU: ANTI-HÜMANİST BİR OKUMA DENEMESİ

Mert TUTUCU*

ÖZET

Deconstruction ya da Türkçe tercümesiyle *yapıbozum/yapısöküm* kavramı 20.yüzyılın önemli düşünürlerinden biri olan Jacques Derrida tarafından felsefe literatürüne ve edebiyat teorisine kazandırılmıştır. Jacques Derrida'ya göre bütün metinler, metnin savunduğu düşüncenin altını oyan zıtlıklar içerirler. Derrida bu zıtlıkları tanımlamak için Antik Yunan'dan ödünç aldığı *aporia* kelimesini kullanır. *Aporia* Antik Yunanca'da *çelişki*, *bilmeyece* gibi anlamlara gelir. Edebiyat okumasının asıl amacı da metni yapıbozuma uğratarak metnin savunduğu görüşün altını oyan bu çelişkileri görünür kılmaktır. Derrida'nın *post-yapısalcılık* içinde değerlendirilen bu görüşleri birçok düşünür tarafından *anti-hümanist* bir yaklaşım olarak görülmüştür çünkü; Derrida "Metnin dışında hiçbir şey yoktur." görüşünü ileri sürerek insanı ikincil bir konuma koymakta ve hem metinlerin hem de insan varoluşunun anlamlı bir bütünlükten yoksun olduğunu vurgulamaktadır. Bu bakımdan her metnin yapıbozumu varoluşunda nice çelişkiler barındıran insanın da yapıbozumudur.

Bu çalışmada Derrida'nın edebiyat eleştirisine kazandırdığı anti-hümanist bir okuma biçimi olan yapıbozum yöntemi açıklanacak ve Derrida'nın "Metin dışında hiçbir şey yoktur." savından hareketle *İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi* bir edebiyat metni gibi yapıbozuma uğratarak anti-hümanist bir okuma yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, Derrida, yapı-bozum, aporia, anti-hümanizm

* Lisans Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi, Tarih Bölümü.

SAMUEL BECKETT'TEN ROMEO CASTELLUCCI'YE İNSANIN MERKEZDEN UZAKLAŞTIRILMASI: POSTHÜMANİST BİR OPERA ÖRNEĞİ OLARAK *NEITHER*

Ferdi ÇETİN*

ÖZET

20. yüzyılın başında Gertrude Stein, Vsevolod Meyerhold ve Adolphe Appia; 1960'lı ve 1970'li yıllarda Robert Wilson, Richard Schechner ve Richard Foreman gibi tiyatro insanları tiyatrodaki metnin hakimiyetini yıkmak için performans odaklı tiyatro çalışmaları yapmışlardır. Fakat Heiner Goebbels'e göre bu çalışmalara rağmen tiyatro, "mevcudiyet" bakımından klasik sanatsal deneyime dayanmaya devam etmektedir. Heiner Goebbels, tiyatrodaki hakim olmaya devam eden bu mevcudiyet fikrine karşı duruş olarak düşünülebilecek bir estetik önerisi getirmiştir. Namevcudiyet Estetiği olarak adlandırılan bu estetik anlayışta sahnenin asal asal öğeleri bir bir yerinden edilmektedir.

Bu çalışma kapsamında Samuel Beckett'in Morton Feldman ile işbirliğinden ortaya çıkan opera örneği *Neither*, Goebbels'in öncesinde adı geçen estetik arayışı için bir model önerisi olarak ele alınacak; ve tiyatronun oyun metninden başlayarak nasıl "insansızlaştırıldı" üzerinde durulacaktır. Tiyatroyu "namevcudiyet" ve "insansızlaştırma" bağlamında düşünmek kaçınılmaz olarak çalışmanın izleğini posthümanist bir zemine doğru götürecektir. Bu sebepten *Neither*, İtalyan yönetmen Romeo Castellucci tarafından yapılan sahnelenmesi özelinde rönesanstan miras kalan "insan merkezci" bakışı kıran bir noktadan posthümanist bir opera örneği olarak ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Samuel Beckett, Morton Feldman, Heiner Goebbels, Namevcudiyet, Posthümanizm, Opera

* Tiyatro Eleştirmenliği ve Dramaturji Doktoralı Çevirmen, Yazar ve Akademisyen.

VİDEO OYUNLARDAKİ TRANSHÜMANİST KARAKTERLER: *NIER: AUTOMATA*, *DETROIT: BECOME HUMAN* VE *DEUS EX: MANKIND DIVIDED*

Sercan Doğan ARISOY*

ÖZET

Video oyunları, Fransa'da 1993 yılında onuncu sanat eseri olarak ilan edilmiştir (Wolf, Mark J. P. & Perron, Bernard. *The Video Game Theory Reader*. New York. Routledge. 2003). Bundan yirmi altı yıl sonra, yangından dolayı zarar gören Notre Dame Katedrali'ni onarmak için, içinde katedralin detaylı, üç boyutlu modelinin bulunduğu *Assassin's Creed Unity* adlı oyundan destek alınması gündeme gelmiştir (<https://www.youtube.com/watch?v=vf4z7GkmlhY>). Şüphesiz ki artık video oyunları, sadece çocukların boş zaman öldürmek için oynadıkları programlar değil, tarihin, sanatın ve felsefenin şekil aldığı interaktif tecrübelerle dönüşmüştür.

Video oyunlar, sanatçılara sunduğu sanatsal özgürlük ve interaktif tecrübe yaratma yöntemleriyle, filmler kadar etkileyici gözüken ve bunun ötesinde bireyin aktif olarak tecrübe ettiği hikâye anlatım aracı haline gelmiştir. Gün geçtikçe gelişen, büyük bütçeler ve güncel teknolojilerle hazırlanan video oyunları, transhümanizm ile teknoloji temelli olmasından ötürü ilişkilidir. Video oyunlar 'sanat eseri' kavramını güncellerken, insanlar kontrol ettikleri karakterlerle duygudaş olurlar. Bu bağlamda, insanların teknolojiyle kaynaşmalarının çeşitli stilleri, video oyun karakterlerinde de kendilerini göstermiştir. Video oyunları, teknolojinin etkilediği toplumun gelecekte nasıl bir hal alabileceğini betimlerken, teknolojiyle bütünleşmiş karakterleri oyuncuların kontrolüne verir. Bireyler video oyunlardaki karakterleri yönlendirirken, teknolojiyle bütünleşmiş karakterlerin görüş açısına şahit olurlar.

NieR: Automata'da video oyuncunun yönlendirdiği *2B* adlı karakter, adının da anımsattığı gibi, bir robottur. İnsanların artık var olmadığı bir dünyada insan görünümüne sahip olan *2B*, hem oynanış mekaniğiyle hem de insanımsı olmasına rağmen insanüstü becerileriyle transhümanizm tanımına uyan bir karakterdir. İnsan olmanın ne demek olduğu üzerine felsefi bir yaklaşım izleyen *NieR: Automata*, robotların insan hayatında yaygınlaşmasıyla gelen çıkmazı irdeler. İnsanlar yok olmadan önce onlardan gördükleri gibi hareket etmeye çalışan robotlar, insanların robotlara karşı duyduğu içgüdüsel yok edilme dürtüsüne dikkat çeker. İnsanlar teknolojinin getirdiği rahatlıkla ona daha bağımlı hale gelirken, bir yandan kendi sonlarını mı hazırlamaktadır? Apokaliptik ve Postmodern bakış açılarından da görülebileceği gibi, insanlar, toplumsal yaşam işlevini yitirmeye başladığında, içgüdüsel olarak sebep arama ve çözümlene eğilimine girerler. Teknolojinin en önemli yönlerinden biri, getirdiği kolaylıklar ve yeniliklerin yanında, süregelen gündelik yaşamla nasıl

* Öğretim Görevlisi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu.

etkileşime girdikleridir. Robotların gelişmesiyle, insanların kontrolü kaybetme ihtimali yüzünden hissettikleri tedirginlik, *NieR: Automata*'nın senaryosunun konularındandır.

İnsanlığı insanlardan daha başarılı şekilde sergileyebilme ihtimalinden doğan huzursuzluk *Detroit: Become Human*'da özgürlük savaşıyla vasıflandırılmıştır. Hikâyesi, Karel Čapek'in *R.U.R* tiyatro oyununda bahsettiği gibi, özgürlüğüne kavuşmak isteyen hümanoidleri konu alır. İnsanlar ve hümanoidler arasındaki belirleyici çizginin iyice saydamlaştığı bu video oyununda, bastırılmışlığın sonucu olan isyan, hümanoidler ve insanlar arasında değil, değişik sosyal sınıflara mensup vatandaşlar arasında geçiyor hissiyatı verir. Bunun sebebi, *Detroit: Become Human*'da betimlenen hümanoidlerin, duygusal zekâ bakımından insanlardan farklı olmamalarıdır. Sosyal becerileri eşit olmasına rağmen, işçi sınıfı olarak tutulur ve köle gibi alınıp satılırlar. Bu video oyunu, kitapta ve filmlerde mümkün olmayacak tekniklerden birini kullanır ve hümanoidleri video oyuncunun kontrolüne verir. Oyunun yönetmeni David Cage'in imza stili olan seçimlere göre şekillenen hikâye anlatımıyla, hümanoidlerin isyanını amaç edinen video oyuncu, insan olmanın ve insan sayılmanın ne demek olduğu üzerine düşünmeye yönlendirilir.

Deus Ex: Mankind Divided transhümanizm bağlamında insan ve robotiğin birleşmesiyle meydana gelen bir karakteri yönlendirdiğimiz bir oyundur. Önceden bahsedilen oyunlarda sürekli görülen bir mekanik olarak karakterler, uzuvlarını değiştirebilmekte, öldüklerinde bilinç aktarımıyla yeniden doğabilmektedirler. *Deus Ex: Mankind Divided* distopik bir evrende geçen, insan becerilerini geliştirmenin bir video oyun mekaniği haline geldiği bir yapımdır. Transhümanizmin konularını sadece kavram olarak hayal etmektense, onları tecrübe etmemize aracı olan bu karakterler, insanların kafasında geleceğin nasıl olabileceğine dair fikirler sunan tecrübelerdir.

Anahtar Kelimeler: *Transhümanizm, Video Oyunları, Cyborg, Humanoid, Distopya*

**BİLİM KURGU EDEBİYATI VE SİNEMASINDA POSTHÜMANİZMİN YANSIMALARI:
JURASSIC PARK (1990-1993), WESTWORLD (1973) VE WESTWORLD (2016) ADLI
ESERLERDE İNSAN VE TEKNOLOJİNİN ETKİLEŞİMİ**

Ardeniz ÖZENÇ*

ÖZET

İnsanın teknoloji ile olan ilişkisi, hayatını kolaylaştıracak araçlar ve sistemler geliştirmekten çok daha öteye gider. Teknoloji, yaşamımızın her alanında kolaylık sağlamak dışında artık yerine başka bir şey koyulamaz yani vazgeçilemez bir güç haline gelmiştir; hayatımızın sadece önemli bir parçası değil, insanı tamamlayan bileşenlerden biri olmuştur. Kalbin daha iyi çalışmasını sağlayan pilden vücutta çalışmayan bir organın yerine geçen proteze ve düşünme-algılama yeteneğini artıran ilaçlara kadar varan şekillerde teknoloji ve bilim, insanlık için olmazsa olmaz kavramlar ve nesnelere üretmiştir. Zamanla insan, çevresinin ve kendi yarattığı teknolojinin hâkimi değil birebir etkilenen tarafı olmaya başlamış ve bu sebeple de insanın dünyadaki yeri ve kendine atfettiği kimliği kaçınılmaz bir şekilde değişime uğramıştır (M. Hauskeller, T. D. Philbeck, C. D. Carbonell, 2015:3). Amerikalı edebiyat teorisyeni Ihab Hassan, insanın bu yeni kimliğini tanımlamak için “posthümanizm” terimini önermiştir (1977:831).

İnsan artık sadece çevresine etki eden değil birebir kendi yaratımından etkilenen nesne konumundadır. Üstelik insanın yarattıkları mükemmelliğe yaklaştıkça kendisi bu durumdan daha da çok etkilenmektedir. Teknoloji ve bilim geliştikçe edebiyatta ve sinemada üretilen eserlerin ele aldıkları konular da benzer bir yönde ilerlemekte, yazar ve sanatçılar bu gelişmeleri işledikleri eserler üretmektedirler. Örneğin yapay zekânın bilinç kazanıp yaratıcısına karşı gelmesi ya da bilim insanlarının yarattığı varlıkların en başta kendilerine zarar vermesi gibi örnekler sırasıyla Karel Čapek’in *RUR* (1921) ve Mary Shelley’in *Frankenstein* (1816) adlı eserlerinde ele alınmıştır. Benzer temalar edebiyatta (özellikle bilim kurgu yazınında), TV’de ve sinemada incelenip posthümanist imge, simge ve kavramlarla ele alınmıştır. Geleceğe dair oluşan bu tür korku ve endişeler, yazar ve yönetmenlerin bakış açısından okuyucu ve izleyici ile buluşmuş, geniş kitlelere hitap eden eserler ortaya çıkmıştır.

İnsanın, kendi yarattığı teknolojinin ürünlerini kontrol edememe korkusu ve bunun sonucunda bir gün kendi sonunu getirebileceği kaygısı 20. ve 21. yüzyıl edebiyatı ve sinemasında yaygın bir şekilde ele alınmıştır. Bu makalenin amacı, teknolojinin sağladığı yaratıcı güç ile birlikte gelen potansiyel tehlikelerin insanın kimliğini nasıl değiştirdiğini ve beraberinde getirdiği ahlaki sorumlulukların hem insanı hem de toplumu ne yönde etkilediğini bilim kurgu edebiyat ve sinemasında incelemektir. Amerikalı yazar Michael Crichton, insanın

* Öğretim Görevlisi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu.

kendi doğasına ve hayvan ve bitki doğasına müdahalesinin sonucunda oluşabilecek zorlukları pek çok eserinde ele almıştır. 1990 yılında yayınlanan ve 1993 yılında Steven Spielberg tarafından sinemaya uyarlanan *Jurassic Park* adlı eserinde Crichton, milyonlarca yıl önce yeryüzünden silinmiş olan dinazorları insanların biyoteknoloji kullanarak yeniden dünyaya getirmesi ile meydana gelebilecek tehlikeleri anlatmıştır. İnsanın doğal yollarla nesli tükenmiş olan bir canlıyı laboratuvar ortamında yeniden yaratması ve bu canlının hayatını kendi istekleri doğrultusunda kontrol etmesi, hem insan için hem de söz konusu canlı için pek çok ahlaki problemi beraberinde getirmektedir.

Crichton'ın 1973 yılında yazıp yönettiği *Westworld*, yapay zekânın kontrolünün insanın elinden çıkması durumunda karşılaşılabileceğimiz olası tehlikeleri göz önüne sermektedir. 2016 yılında Jonathan Nolan ve Lisa Joy, Crichton'ın eserini tekrar yorumlayıp TV izleyicisi ile buluşturmuş, insanlığın aynı korkularının günümüzde de devam ettiğini göstermiştir. Söz konusu eserlerde üst düzeyde düşünme ve algılama kapasitesi olan robotlar aynı zamanda kendileri olduklarının da bilincindedirler. Yapay zekâ formları her ne kadar canlı olmasalar da tıpkı insanlar gibi kendi olma bilincine sahip olduklarında insanlarınkine benzer bir ahlak anlayışı ile ele alınmalıdırlar (N. Bostrom, E. Yudkowsky, 2014:321).

Bu makalede, sözü edilen eserlerdeki teknoloji ve insan ilişkisi; kritik posthümanizm, bioetik ve makine etiği bağlamında incelenip yorumlanmaktadır.

Anahtar kelimeler

Posthümanizm, biyoteknoloji, bioetik, makine etiği, yapay zekâ, bilim kurgu

KATILIMCILAR

Arda ARIKAN

Sercan Doğan ARISOY

A.Beyza ARTUKARSLAN

Deniz AYYILDIZ

Aslinur BAYAL

Nergis ÇAĞLAYAN

Ferdi ÇETİN

Ülfet DAĞ

Betül DEMİR

Timuçin Buğra EDMAN

Burcu GÜDÜCÜ

Mahinur Gözde KASURKA

F. Gül KOÇSOY

Zennure KÖSEMAN

Ardeniz ÖZENÇ

Şebnem SUNAR

Mehmet Recep TAŞ

Mert TUTUCU

İletişim:
agat@istanbul.edu.tr 0212440 00 00 (15891 - 15892)